

KRUGMAN | OBSTFELD | MELITZ
INTERNATIONAL
ECONOMICS
THEORY & POLICY

TENTH EDITION

ALWAYS LEARNING

Kapitola 12

Kontroverze v obchodní politice

PEARSON

Obsah

- Argumenty pro aktivistickou obchodní politiku
 - Externality a problém přivlastnitelnosti
 - Strategická obchodní politika v nedokonalé konkurenci
- Obchod a pracovní podmínky
- Obchod a životní prostředí

Argumenty pro aktivistickou obchodní politiku

- Aktivistická obchodní politika obvykle znamená, že vláda aktivně podporuje exportní odvětví pomocí dotací.
- Argumentem pro tuto politiku je tržní selhání.
 - Externality a problém přivlastnitelnosti
 - Nedokonalá konkurence, která vede k nadprůměrným ziskům.

Technologie a externality

- Firmy, které investují do nových technologií, vytváří znalosti, které mohou využívat jiné firmy bez toho, aniž by za ně zaplatili: problém přivlastnitelnosti.
 - Investováním do nových technologií vytváří firmy extra přínos pro společnost, který mohou jednoduše používat i ostatní.
 - Problém přivlastnitelnosti je příkladem **externality**: přínosy nebo náklady, které nese ten, kdo je nevytvořil.
 - Externality implikují, že mezní společenský přínos investice není vyjádřen přebytkem výrobce.
- Vlády mohou chtít aktivně podporovat investice do technologií, pokud externality nových technologií vytváří velký mezní společenský přínos.

Technologie a externality

- Měla by vláda dotačně podporovat high-tech odvětví?
- Vláda by při svém rozhodování měla zvažovat následující věci:
 1. Schopnost vlády dotačně podporovat správnou aktivitu.
 - Velká část činností high-tech firem nemá nic společného s vytvářením znalostí: dotovat nákupy vybavení nebo platy netechnických pracovníků nevytváří žádné nové znalosti.
 - Znalosti a inovace mohou být vytvářeny firmami, které nejsou klasifikovány jako high-tech.

Technologie a externality

2. Místo dotací specifickým odvětvím může vláda dotovat výzkum a vývoj pomocí daňových úlev.
 - Výdaje na výzkum a vývoj se mohou odečítat ze základu daně
3. Ekonomickou důležitost externalit.
 - Je obtížné kvantitativně určit důležitost externalit pro ekonomiku.
 - Proto je obtížné určit, jak moc dotovat aktivitu, která vytváří nějakou externalitu.
4. Externality se mohou vyskytovat i mezi zeměmi.
 - Žádná jednotlivá země nemá motivaci dotačně podporovat nějaký průmysl, pokud ostatní země budou mít přínos z externalit vytvořené v této zemi.

Měla by vláda USA dotačně podporovat high-tech odvětví?

- Někteří argumentují, že USA by měly mít promyšlenou politiku podpory high-tech odvětví.
 - Tyto názory získávaly v USA na popularitě koncem 80-tých let a začátkem 90-tých let, pak se jakoby načas vytratily a nyní se opět vrací.
 - Příkladem mělo být Japonsko, které tuto politiku mělo.
 - Během let 1978-1986 klesl podíl amerických výrobců RAM ze 70 na 20 %, zatímco v Japonsku narostl podíl ze 30 na 70 %. Není ovšem jasné, jestli to bylo primárně způsobeno japonskou vládní podporou.
 - V 80-tých a 90-tých letech to byl tedy strach z toho, že japonská dominance na trhu s polovodiči (RAM) se přetaví v širší dominanci u počítačových technologií.

Měla by vláda USA dotačně podporovat high-tech odvětví?

- Obava z širší dominance Japonska u počítačových technologií se ukázala jako lichá.
 - USA jsou stále v čele co se týče nových technologií, např. internetové aplikace
 - V dnešní době je výroba RAM pamětí konkurenčním odvětvím a rozhodně se nejedná o strategické odvětví.
- Přestože existují argumenty ve prospěch podpory high-tech odvětví, v realitě je obtížné určit, které odvětví případně podporovat
 - Výroba polovodičů (RAM pamětí) měla všechny atributy toho, aby se jednalo o odvětví vhodné pro aktivní obchodní politiku, přesto to dlouhodobě není odvětví ani s technologickou externalitou ani s nadměrnými výnosy.

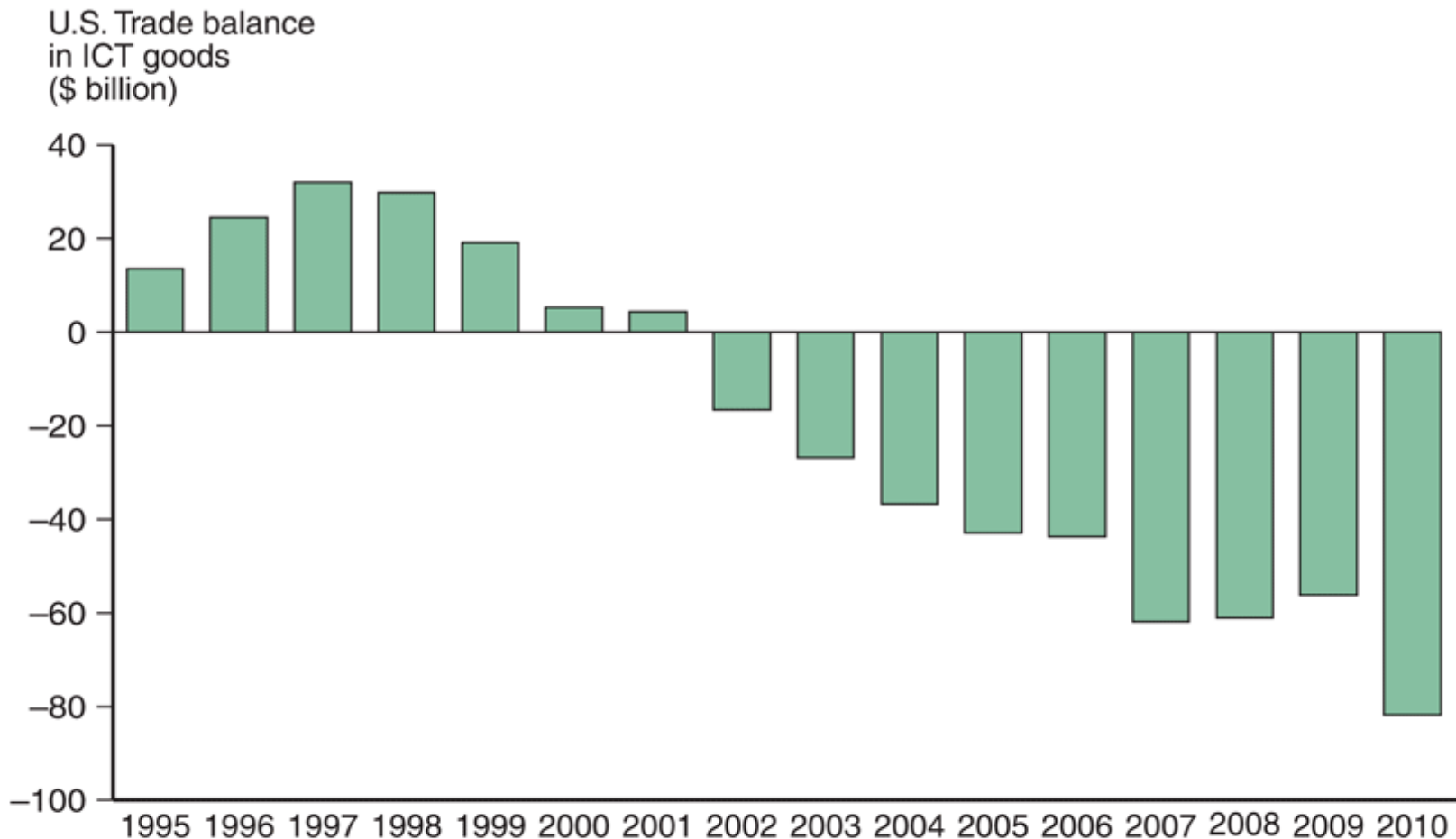

Měla by vláda USA dotačně podporovat high-tech odvětví?

- V dnešní době se názor, že by se měla podporovat high-tech odvětví, opět vrací.
 - Velký obchodní deficit USA v informačních, komunikačních a technologických (ICT) statcích, viz Obr. 12-1.
 - Pokles zaměstnanosti v informačních, komunikačních a technologických odvětvích (ICT), viz Obr. 12-2.
 - Varování od Andy Grove (zakladatel Intelu), viz str. 328, který argumentuje, že technologické přelévání vyžaduje více, než jen nápad a vytvoření start-upu. Tvrdí, že vláda by měla podporovat proces, kdy se z prototypu dělá produkt masové výroby, která pak zvyšuje zaměstnanost.

Obr. 12-1: Obchodní bilance USA v informačních statcích

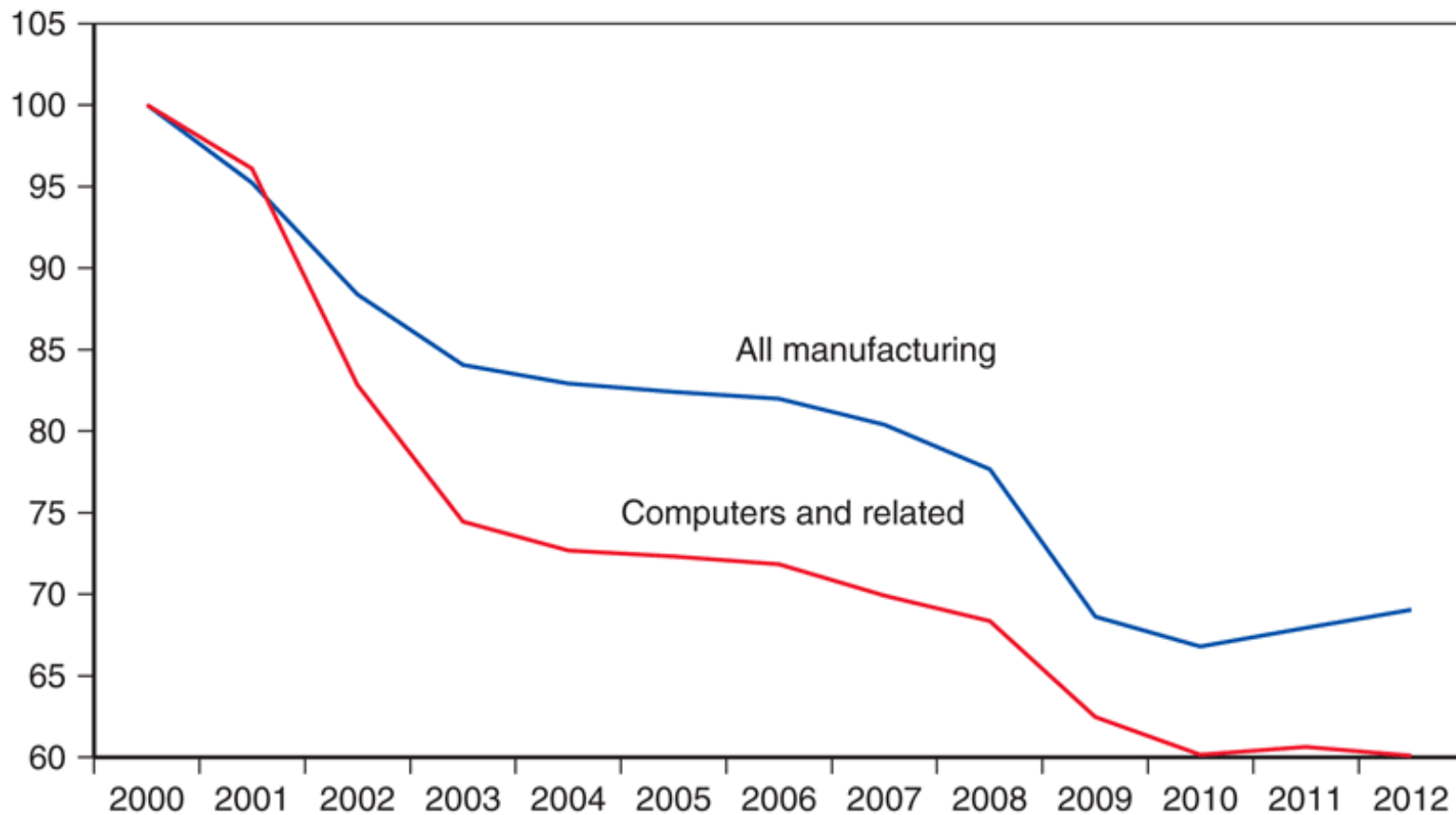
Source: National Science Foundation, *Science and Engineering Indicators* 2012.

Obr. 12-2: Americká zaměstnanost v průmyslu

MyEconLab Real-time data

Index of employment, 2000=100

Source: Bureau of Labor Statistics.

Nedokonalá konkurence a strategická obchodní politika

- Nedokonale konkurenční odvětví jsou většinou ovládány několika málo firmami, které mají **monopolní (nadprůměrný) zisk**.
- V nedokonale konkurenčním odvětví může vládní dotace vést k tomu, že přesune monopolní zisk od zahraničních firem k těm domácím.
- Příklad (nazývaný **Brander-Spencerova analýza**):
 - Dvě firmy (Boeing a Airbus) si konkurují na mezinárodním trhu letadel, ale jsou umístěny v jiných zemích (USA a EU).
 - Obě firmy chtějí vyrobit nový typ letadla, ale zisk každé firmy závisí také na chování té druhé firmy.
 - Každá firma se rozhoduje jestli nový typ letadla vyrábět nebo ne na základě velikosti zisku.

Tab. 12-1: Konkurence dvou firem

		Airbus	
		Produce	Don't produce
Boeing	Produce	-5 / -5	0 / 100
	Don't produce	0 / 100	0 / 0

Výsledek závisí na tom, která firma začne vyrábět jako první.

Pokud začne první vyrábět Boeing, pak pro Airbus nebude ziskové vyrábět.

Pokud začne první vyrábět Airbus, pak pro Boeing nebude ziskové vyrábět.

Tab. 12-2: Dopad vládní dotace Airbusu

		Airbus	
		Produce	Don't produce
Boeing	Produce	20 -5	0 100
	Don't produce	125 0	0 0

Vládní dotace Airbusu dokáže tento výsledek změnit tím, že nyní je pro Airbus ziskové vyrábět vždy, bez ohledu na rozhodnutí Boeingu.

Pokud Boeing očekává, že vláda bude dotovat Airbus, Boeing to odradí od vstupu do odvětví. Díky tomu, dotace ve výši 25 vytvoří zisk pro Airbus ve výši 125.

Dotace zvyšuje zisk více než je velikost dotace samotné, a to díky efektu odrazení zahraniční konkurence.

Nedokonalá konkurence a strategická obchodní politika

- Vládní politika, která dává domácí firmě strategickou výhodu ve výrobě se nazývá **strategická obchodní politika**.
- Tato analýza vyvolala velké množství kritiky:
 1. Praktické užití této politiky vyžaduje více informací o firmách, které nebudou pravděpodobně dostupné.
 - Predikovaný výsledek z jednoduchého příkladu bude jiný, pokud čísla budou trochu jiná.
 - Co když vláda a ekonomové neodhadnou správně zisky firem v jednotlivých situacích?
 - Příklad: Co když má Boeing lepší technologii, o které ví jenom on, takže i když se Airbus rozhodne vyrábět, Boeing bude vyrábět taky a nedojde tedy k odrazení konkurence.

Nedokonalá konkurence a strategická obchodní politika

2. Výsledkem mohou být odvetná opatření zahraniční ekonomiky:
 - Pokud bude EU dotovat Airbus, USA mohou začít dotovat Boeing, což povede k tomu, že ani jedna firma nebude odrazena od vstupu. Výsledkem bude obchodní válka, při které se bude plýtvat penězi daňových poplatníků.
3. Strategická obchodní politika, podobně jako jakákoliv obchodní politika, může být ovlivňována partikulárními zájmy politicky vlivných skupin.

Obchod a pracovní podmínky

- Roste export průmyslových výrobků z nízko a středně příjmových zemí.
- Ve srovnání s bohatými zeměmi, pracovníci v nízko příjmových zemích pracují v horších pracovních podmínkách.
- Někteří aktivisté chtějí, aby pracovní standardy byly zahrnuty do obchodního vyjednávání.
 - Pracovní standardy jsou ovšem vládami nízko a středně příjmových zemí v zásadě odmítány.
 - Mezinárodní standardy mohou být používány za účelem obchodního protekcionismu.
 - Standardy nastavené vysoko-příjmovými zeměmi by byly příliš nákladné pro výrobce z nízko a středně příjmových zemí.

Obchod a pracovní podmínky

- Politika, se kterou by nízko a středně příjmové země souhlasily, je systém, který monitoruje mzdy a pracovní podmínky a informaci o nich zprostředkovává (zahraničním) spotřebitelům.
 - Výrobky by mohly být označeny, že byly vyrobeny v přijatelných pracovních podmínkách a při přijatelných mzdách.
 - Tato politika by ovšem měla jenom malý dopad na zlepšení pracovních podmínek, jelikož většina pracovníků v nízko a středně příjmových zemích nepracuje v exportním sektoru.

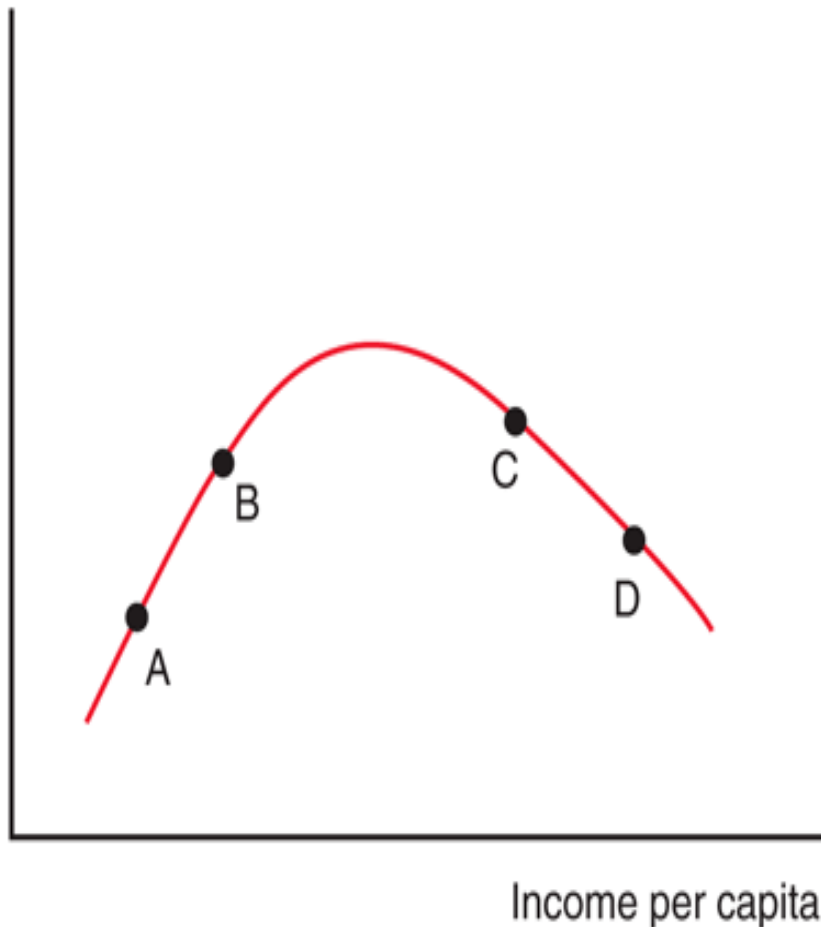

Obchod a životní prostředí

- Ve srovnání s bohatými zeměmi jsou environmentální standardy v nízko a středně příjmových zemích mnohem laxnější.
- Někteří environmentální aktivisté chtějí, aby environmentální standardy byly zahrnuty do obchodního vyjednávání.
 - Environmentální standardy jsou ovšem vládami nízko a středně příjmových zemí v zásadě odmítány.
 - Mezinárodní standardy mohou být používány za účelem obchodního protekcionismu.
 - Standardy nastavené vysoko-příjmovými zeměmi by byly příliš nákladné pro výrobce z nízko a středně příjmových zemí.

Obr. 12-3: Environmentální Kuznětsova křivka

Environmental damage

S tím jak se země stávají bohatšími, tak více vyrábí a spotřebovávají, což vede k environmentálním škodám - posun z A do B.

Když se ovšem země stanou dostatečně bohaté, chtějí více chránit své životní prostředí - posun z C do D.

Obě tyto úvahy jsou vyjádřené **environmentální Kuznětsovou křivkou**, která má tvar obráceného U.

Je to vztah mezi kvalitou životního prostředí a ekonomickou úrovní.

Obchod a životní prostředí

- Jelikož v bohatých zemích existují striktní environmentální regulace, zatímco v chudých zemích ne, mohou se environmentálně nebezpečné aktivity přesouvat do chudých zemí.
 - **Pollution haven (útočiště znečištění)** je místo, kam je přesunuta ekonomická aktivita, která je v některých zemích předmětem striktních environmentálních kontrol, a to kvůli tomu, že se jedná o místo (zemi) s méně striktní regulací.
 - Empirická evidence je zatím taková, že efekt pollution haven není příliš významný.
 - firmy celkově zatím příliš nevyužívají tohoto druhu přesunu
 - primárním motivem přesunu do chudých zemí nemusí být laxní environmentální regulace, ale nízké mzdy

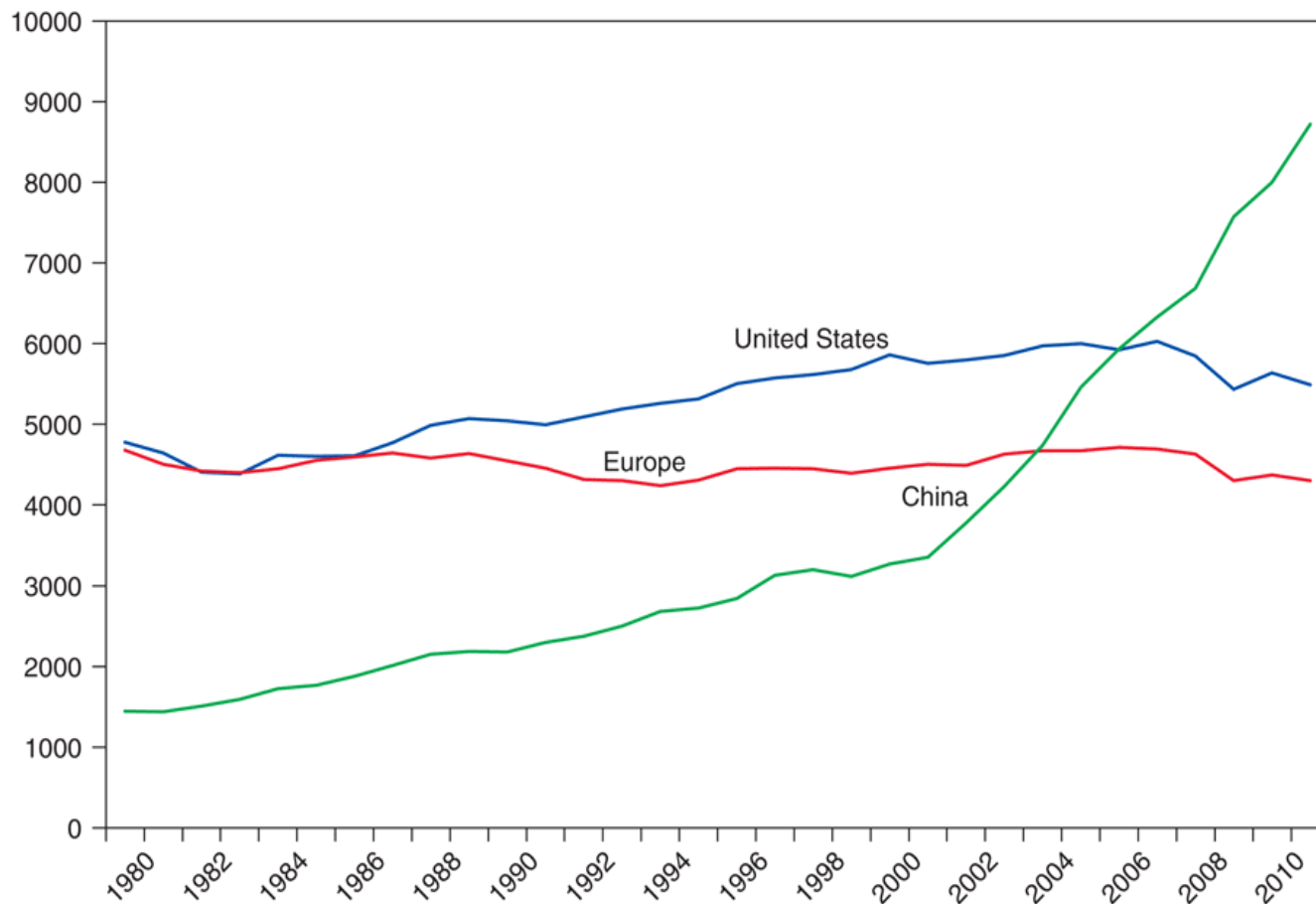

Obchod a životní prostředí

- Znečištění v některých zemích může ovšem způsobovat negativní externalitu jiným zemím.
 - Například, výroba v Číně může způsobit znečištění vzduchu v Korei nebo na západním pobřeží USA.
- Do té míry, do jaké způsobuje znečištění negativní externalitu jiným zemím, by měly země chtít zahrnout toto znečištění do mezinárodního vyjednávání.

Obr. 12-4: Emise oxidu uhličitého

Carbon dioxide emissions
(million metric tons)

Source: Energy Information Agency.

Emise oxidu uhličitého jsou příkladem znečištění, které skrze skleníkový efekt způsobuje negativní externalitu jiným zemím.

Toto znečištění je také zahrnuto do mezinárodního vyjednávání.

Shrnutí

1. Jedním argumentem pro aktivistickou obchodní politiku je to, že investice do high-tech odvětví vytváří v ekonomice pozitivní externalitu.
 - Je ovšem obtížné určit, která aktivita vytváří externalitu a také to, jak je tato externalita velká.
2. Dalším argumentem pro aktivistickou obchodní politiku je to, že vlády mohou dát domácí firmě strategickou výhodu, pokud tato působí na nedokonale konkurenčním trhu s nadměrnými zisky.
 - Není jasné, jestli tato politika uspěje v tom, že opravdu dá firmě strategickou výhodu. Jejím důsledkem může být odvetná reakce ze strany dotčených zemí. Tato politika také může být ovládnuta partikulárními zájmy.

Shrnutí

3. Někteří navrhují, aby obchodní vyjednávání mezi zeměmi zahrnovalo i pracovní a environmentální standardy, ale tyto standardy jsou většinou odmítány vládami nízko a středně příjmových zemí.
 - Důvodem je obava, že by tyto standardy byly používány za účelem obchodního protekcionismu.
4. Environmentální Kuznětsova křivka má tvar obráceného U a popisuje vztah mezi kvalitou životního prostředí a ekonomickou úrovní.
 - S tím jak se země stávají bohatšími, tak více vyrábí a spotřebovávají, což vede k environmentálním škodám. Když se ovšem země stanou dostatečně bohaté, chtějí více chránit své životní prostředí.